

ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΟ 3^ο ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥΣ: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΝΕΥΡΟΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

Στ. Πολυκρέτη¹, Ι. Βογινδρούκας², Κ. Πετεινού³,
Μ. Βλασσοπούλου⁴

¹ MSc Επιστήμες των Διαταραχών της Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

² ΠΜΣ Επιστήμες των Διαταραχών της Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

³ Τμήμα Επιστημών Αποκατάστασης, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

⁴ Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ

Εισαγωγή

Η καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου είναι ένα από τα πιο κοινά αναπτυξιακά προβλήματα (Horwitz et al., 2003, Reilly et al., 2007, Zubrick, Taylor, Rice, & Slegers, 2007). Σύμφωνα με τον ορισμό των ατόμων με καθυστέρηση στο λόγο, περίπου το 15% των παιδιών ηλικίας 24 έως 29 μηνών μπορεί να αναγνωριστεί ότι έχει καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου (Horwitz et al., 2003, Reilly et al., 2007, Buschmann et al., 2015). Η πρόγνωση για περαιτέρω γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών με καθυστέρηση στο λόγο εξαρτάται από το ποιά στοιχεία της γλώσσας επηρεάζονται (Buschmann et al., 2015). Εκτιμώμενη αναλογία των ατόμων με καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου οι δυσκολίες των οποίων μετατράπηκαν σε επίμονες γλωσσικές δυσκολίες ποικίλλει ευρέως: από 6% έως 44% (Dale, Price, Bishop, & Plomin, 2003, Rescorla, 2002, Fisher, 2017). Η εν λόγω έρευνα εστιάζει κυρίως στη διερεύνηση της μακροχρόνιας εξέλιξης παιδιών με καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου στο 3ο έτος της ηλικίας τους. Σκοπός είναι να διερευνηθούν οι νευροαναπτυξιακοί, κοινωνικοί, συναισθηματικοί και ακαδημαϊκοί παράγοντες στη μέχρι τώρα πορεία των παιδιών σε σχέση με το φύλο, την έκβαση ή μη θεραπειών και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων.

Ερευνητικά Ερωτήματα

- Ποια είναι η γλωσσική, μαθησιακή και κοινωνική τους εξέλιξη;
- Το φύλο επηρεάζει την εξέλιξη του λόγου των παιδιών, την σχολική επίδοση, την κοινωνικοποίηση και τη συμπεριφορά τους;
- Η έκβαση ή μη θεραπειών παίζει ρόλο στη μετέπειτα εξέλιξη του λόγου των παιδιών;
- Συσχετίζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων με την γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών;

Μεθοδολογία

Οι συμμετέχοντες ήταν 20 παιδιά, 7 κορίτσια και 13 αγόρια (Μ.Ο.=12,65), γεννημένα τα έτη 2005-2008, όπου σε ηλικία 2:3 - 4:0 ετών (Μ.Ο.=41,1) παρουσίασαν καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου. Οι συμμετέχοντες, σήμερα, είναι έφηβοι ηλικίας 11-14 ετών (Μ.Ο.=12,5). Τα κριτήρια επιλογής ήταν: 1) η ηλικία και 2) η διάγνωση. Τα κριτήρια αποκλεισμού ήταν: 1) η ΔΑΦ και 2) άλλες παθολογίες. Δημιουργήθηκε ένα Ερωτηματολόγιο για γονείς όπου αποτελούνταν από 11 ερωτήσεις σχετικά με την εξελικτική πορεία των παιδιών σε όλους τους νευροαναπτυξιακούς τομείς η υψηλότερη βαθμολογία ήταν 50 βαθμολογία: 1) φωνολογία, 2) σημασιολογία, 3) πραγματολογία, 4) μορφολογία, 5) κοινωνικοποίηση, 6) συμπεριφορά και 7) σχολική επίδοση. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο και συμπεριελάμβανε πληροφορίες όπως: φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο γονέα και εργασία.

Αποτελέσματα

Τα 20 παιδιά της έρευνας δεν παρουσίασαν σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επίδραση του μορφωτικού επιπέδου των γονέων και των θεραπειών. Παρατηρήθηκε μόνο ανομοιογενής διακύμανση σε σχέση με το φύλο και τη συμπεριφορά. Η βαθμολογία των 10 παιδιών (50%) κυμαίνεται από 35-50, όπου φαίνεται ένα υψηλό γλωσσικό επίπεδο και πως δεν συνεχίζουν να παρουσιάζουν δυσκολίες ενώ η βαθμολογία των 10 επόμενων παιδιών (50%) κυμαίνεται πιο χαμηλά από 25-34, όπου φαίνεται να παραμένουν κάποιες δυσκολίες στους τομείς του λόγου, της συμπεριφορά, στις κοινωνικές τους δεξιότητες και τη σχολική τους επίδοση σε σχέση με την εξελικτική τους πορεία.

Συζήτηση

Οι επιδημιολογικές μελέτες δείχνουν ότι περίπου το 10% έως 15% των παιδιών ηλικίας 2 ετών κατηγοριοποιούνται ως παιδιά με καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου (Law, 2013, Taylor, Zubrick & Rice, 2013, Rescorla & Turner, 2015). Σύμφωνα με τα ευρήματα μιας σειράς ετών, φαίνεται πως το ποσοστό των παιδιών με καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου που ξεπερνά τις δυσκολίες του κυμαίνεται στο 60% ενώ φαίνεται πως στο 40% παραμένουν δυσκολίες στη σχολική και ακαδημαϊκή τους πορεία. Τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι επιβεβαιώνονται τα ευρήματα άλλων μελετών που δείχνουν πως 1) το 50% των παιδιών ξεπερνούν τις δυσκολίες τους ενώ στο άλλο 50% παραμένουν δυσκολίες στην εξελικτική τους πορεία, λαμβάνοντας υπόψιν πάντα πως το δείγμα ήταν περιορισμένο, 2) φαίνεται ότι η παρακολούθηση ή όχι ενός θεραπευτικού προγράμματος δεν επηρεάζει άμεσα την έκβαση των περιστατικών. Αυτό το εύρημα θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, 3) το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην έκβαση των αποτελεσμάτων, με την επιφύλαξη ότι οι γονείς του δείγματος ήταν όλοι απόφοιτοι λυκείου ή ΑΕΙ. Αυτή η μελέτη ανέδειξε πόσο σημαντική είναι η μακροχρόνια παρακολούθηση αυτών των παιδιών καθώς και η έγκαιρη ανίχνευση, πρόληψη και αντιμετώπισή τους.

Πίνακας 1, Φύλο με Συμπεριφορά

Ποιό είναι το φύλο του παιδιού;	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Σχετικά με τη συμπεριφορά του, υπάρχουν δυσκολίες; Ποιες δυσκολίες παρατηρείτε;	13	4,08	,954	,265
	7	5,00	,000	,000

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
Σχετικά με τη συμπεριφορά του, υπάρχουν δυσκολίες; Ποιες δυσκολίες παρατηρείτε;	Equal variances assumed	40,048	,000	-2,528	18	,021	-,923	,365	-1,690	-,156
	Equal variances not assumed			-3,488	12,000	,004	-,923	,265	-1,500	-,347

Πίνακας 2, Συνολική βαθμολογία παιδιών με βάση τις απαντήσεις των γονέων

ΦΥΛΟ	ΑΡΧ. ΗΛΙΚΙΑ	ΤΩΡ. ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝ. ΣΚΟΡ
A	2:3	12	32/50
A	2:4	12	26/50
A	2:4	12	25/50
A	3:0	13	30/50
A	3:1	12	38/50
K	3:2	12	36/50
A	3:2	13	36/50
K	3:3	13	38/50
A	3:5	13	27/50
K	3:6	13	38/50
K	3:8	13	28/50
K	3:9	13	31/50
K	3:10	12	39/50
A	3:11	13	30/50
A	3:11	11	42/50
A	3:11	12	27/50
A	4:0	14	37/50
A	4:0	13	35/50
K	4:0	12	35/50
A	4:0	13	31/50

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Buschmann, A., Multhauf, B., Hasselhorn, M., & Pietz, J. (2015). Long-term effects of a parent-based language intervention on language outcomes and working memory for late-talking toddlers. *Journal of Early Intervention, 37*(3), 175-189. DOI: 10.1177/1053815115609384
- Dale, P. S., Price, T. S., Bishop, D. V. M., & Plomin, R. (2003). Outcomes of early language delay: I. Predicting persistent and transient language difficulties at 3 and 4 years.
- Fisher, E. L. (2017). A Systematic Review and Meta-Analysis of Predictors of Expressive Language Outcomes Among Late Talkers. *Journal of Speech Language and Hearing Research, 60*(10), 29-35. doi:10.1044/2017_jslhr-l-16-0310 *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 46*, 544-560.
- Horwitz, S. M., Irwin, J. R., Briggs-Gowan, M. J., Heenan, J. M. B., Mendoza, J., & Carter, A. S. (2003). Language delay in a community cohort of young children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 42*, 932-940. doi:10.1097/01.CHI.0000046889.27264.5E
- Law, (2013). Environmental modification, intervention, and the late-talking child from a public health perspective. In L. A. Rescorla & P. S. Dale (Eds.), *Late talkers: Language development, intervention, and outcomes*. Baltimore, MD: Brookes.
- Rescorla, L., & Turner, H. L. (2015). Morphology and Syntax in Late Talkers at Age 5. *Journal of Speech Language and Hearing Research, 58*(2), 434-444. doi:10.1044/2015_jslhr-l-14-0042
- Taylor, C. L., Zubrick, S. R., & Rice, M. L. (2013). Population and public health perspectives on late language emergence at 24 months as a risk indicator for language impairment at 7 years. In L. A. Rescorla & P. S. Dale (Eds.), *Late talkers: Language development, intervention, and outcomes*, 23-40. Baltimore, MD: Brookes.
- Zubrick, S. R., Taylor, C. L., Rice, M. L., & Slegers, D. W. (2007). Late language emergence at 24 months: An epidemiological study of prevalence, predictors, and covariates. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 50*, 1562-1592. doi:10.1044/1092-4388(2007/106)